

Guía Docente						
Datos Identificativos				2020/21		
Asignatura (*)	Lingua e Cultura dos Países de Fala Portuguesa		Código	613G02027		
Titulación	Grao en Galego e Portugués: Estudos Lingüísticos e Literarios					
Descriptores						
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos		
Grao	1º cuatrimestre	Terceiro	Optativa	4.5		
Idioma	Galego/Portugués					
Modalidade docente	Presencial					
Prerrequisitos						
Departamento	Letras					
Coordinación	Samartin López-Iglesias, Roberto	Correo electrónico	roberto.samartin@udc.es			
Profesorado	Samartin López-Iglesias, Roberto	Correo electrónico	roberto.samartin@udc.es			
Web	https://www.udc.gal/gl/filo/grao_galego/index.html					
Descripción xeral	Estudo dos aspectos xeográficos, históricos, culturais, lingüísticos e identitarios das comunidades de lingua portuguesa					
Plan de continxencia	<p>1. Modificacións nos contidos Os contidos fixados mantéñense sen alteracións</p> <p>2. Metodoloxías *Metodoloxías docentes que se manteñen Mantéñense todas as metodoloxías inicialmente previstas.</p> <p>*Metodoloxías docentes que se modifican As sesións maxistrais serán substituídas por sesións de atendimento grupal acordadas previamente con o alumnado. En función das condicións (quer técnicas quer persoais) do alumnado as exposicións orais poderán ser realizadas de maneira (a)síncrona através de Teams ou anuladas e o seu peso na avaliación distribuído equitativamente entre o traballo tutorizado e as lecturas (0,5 valores para cada unha destas dúas metodoloxías)</p> <p>3. Mecanismos de atención personalizada ao alumnado Toda a información e a documentación relativa á materia estará accesible no Moodle. Teams, en horario e formato (síncrono ou asíncrono) acordados co alumnado. Correo electrónico a demanda do alumnado.</p> <p>4. Modificacións na avaliación Caso non houber condicións (técnicas ou persoais) as exposicións orais poderán ser eliminadas e o seu peso na avaliación distribuído equitativamente entre o traballo tutorizado e as lecturas (0,5 valores para cada unha destas metodoloxías).</p> <p>*Observacións de avaliación: As actividades contempladas neste apartado do guía da materia serán realizadas de modo non presencial e (a)síncrono. O alumnado con dificuldades para o acompañamiento da materia durante a vixencia deste plano de continxencia quer por motivos de conexión (internet), de medios (PC, tablet, móvil etc.), quer por necesidades ou limitacións de calquera tipo (coidados, conciliación, horarios ou espazos restrinxidos etc.) deberá contactar co profesor no menor tempo posibel a fin de seren arbitradas todas as medidas de flexibilización e adaptación necesarias a cada caso particular. As restantes observacións feitas á avaliación no guía docente da materia continúan en vigor.</p> <p>5. Modificacións da bibliografía ou webgrafía Son disponibilizados no Moodle todos os materiais bibliográficos necesarios para o acompañamiento da materia.</p>					

Competencias do título

Código	Competencias do título
A1	Coñecer e aplicar os métodos e as técnicas de análise lingüística e literaria.
A2	Saber analizar e comentar textos e discursos literarios e non literarios utilizando apropiadamente as técnicas de análise textual.
A10	Ter capacidade para avaliar criticamente o estilo dun texto e para formular propostas alternativas e correccións.
A11	Ter capacidade para avaliar, analizar e sintetizar criticamente información especializada.
A14	Ser capaz para identificar problemas e temas de investigación no ámbito dos estudos lingüísticos e literarios e interrelacionar os distintos aspectos destes estudos.
A15	Ser capaz de aplicar os coñecementos lingüísticos e literarios á práctica.
A18	Ter un coñecemento avanzado da literatura portuguesa.
A20	Coñecer a historia e a cultura das comunidades lusófonas.
A26	Coñecer a variación lingüística da lingua portuguesa.
B1	Utilizar os recursos bibliográficos, as bases de datos e as ferramentas de busca de información.
B3	Adquirir capacidade de autoformación.
B4	Ser capaz de comunicarse de maneira efectiva en calquera contorno.
B5	Relacionar os coñecementos cos doutras áreas e disciplinas.
B6	Ter capacidade de organizar o traballo, planificar e xestionar o tempo e resolver problemas de forma efectiva.
B7	Ter capacidade de análise e síntese, de valorar criticamente o coñecemento e de exercer o pensamento crítico.
B8	Apreciar a diversidade.
B9	Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómico e cultural da sociedade.
B10	Comportarse con ética e responsabilidade social como cidadán/á e profesional.
C3	Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida.
C4	Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común.
C6	Valorar criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que deben enfrentarse.

Resultados da aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias do título	
Demostrar capacidade de analizar e comentar textos e discursos literarios e non literarios utilizando apropiadamente as técnicas de análise textual	A1 A2 A10	
Ter capacidade para avaliar, analisar e sintetizar criticamente información especializada	A11	
Ser capaz de identificar problemas e temas de investigación no ámbito dos estudos lingüísticos e literarios e interrelacionar os diferentes aspectos destes estudos.	A14	
Demostrar un coñecemento avanzado das literaturas de lingua portuguesa	A18	
Saber utilizar os recursos bibliográficos, as bases de datos e as ferramentas de procura de información		B1
Adquirir capacidade de autoformación e de autoorganización no traballo		B3 B6
Demostrar capacidade de análise e síntese, de valorar criticamente o coñecemento e de exercer o pensamento crítico		B7
Demostrar atitudes positivas cara a diversidade e comportarse ética, profisional e responsabelmente, exercendo unha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria		B8 C4 B10
Valorizar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómico e cultural da sociedade		B9
Ser capaz de utilizar as ferramentas básicas propias das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da vida		C3
Valorizar e relacionar criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas con que deben enfrentarse		B5 C6
Ser capaz de aplicar métodos e técnicas de análise lingüística e literaria	A1	

Demostrar coñecer a historia, a cultura e a variedade lingüística das comunidades lusófonas	A20 A26		
Ter capacidade para se comunicar de maneira efectiva en calquera contorno		B4	
Ser capaz de aplicar os coñecementos lingüísticos e literarios á práctica.	A15		

Contidos

Temas	Subtemas
1. QUESTÕES GERAIS E METODOLÓGICAS	1.1. Processos de canonização e de construção sistémica (e identitária). 1.2. A língua portuguesa como norma (inter)sistémica. 1.3. Relações, instituições e políticas linguísticas e culturais na Lusofonia/ Galeguia.
2. PRODUÇÃO E PROCESSOS DE CANONIZAÇÃO NAS LUSOFONIAS	2.1. Aproximação da formação do(s) cânone(s) lusófono(s) 2.2. Repertórios culturais lusófonos: Sebastianismo, (luso)tropicalismo, negritude, ... 2.3. A presença cultural lusófona na Ásia: Timor Lorosae e Macau.
3. LITERATURAS E CULTURAS DOS PALOP	3.1. Histórias, sociedades, culturas e identidades nos PAOP: lusografia/ português/ crioulo(s), oratura/ literatura, ilhas/ arquipélagos/ continente. 3.2. Internacionalização da produção literária e cultural dos PAOP: Cesária Évora, Mia Couto e Ondjaki.

Planificación

Metodoloxías / probas	Competencias	Horas presenciais	Horas non presenciais / traballo autónomo	Horas totais
Traballos tutelados	A11 A14 A15 A20 B1 B3 B5 B6 B7 B9 C3 C6	10	20	30
Lecturas	A1 A2 A10 A18 B7	4	10	14
Presentación oral	A11 B4	2	8	10
Recensión bilbiográfica	A1 B3 B5 B8 C6	1	10	11
Estudo de casos	A1 A26 B1 B4 B7 B10 C3 C4 C6	5.5	20	25.5
Sesión maxistral	A11 A14 A20 B5 B7 B8 C6	10	10	20
Atención personalizada		2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías

Metodoloxías	Descripción
Traballos tutelados	Utilizando metodoloxías con base na "aprendizaxe colaborativa", o alumnado realizará individualmente ou en grupos reducidos un traballo tutelado (focado de preferencia para a pesquisa, a documentación e a elaboración de proxectos) do cal se derivará tamén a correspondente "Presentación Oral". Tanto a eventual composición do grupo como o(s) asunto(s) concreto(s) focado(s) no traballo será(n) acordado(s) co profesor no inicio das sesiósns.

Lecturas	Cada alumno/a realizará a lectura de unha serie de monografias, artigos ou capítulos de libro relativos aos contidos focados na materia e recollidas nunha listaxe fornecida polo profesor no inicio das sesións. O número destas lecturas será inferior a seis por estudiante e, delas, no mínimo un artigo ou capítulo de libro será obxecto de presentación oral e un libro da recensión bibliográfica.
Presentación oral	Cada alumno/a deberá presentar oralmente ao conxunto da turma os resultados do Traballo Tutelado realizado e as principais cuestiós focaladas nunha das leituras realizadas. Os materiais utilizados nas exposicións orais (diapositivos, esquemas, etc.) serán disponibilizados para o conxunto do grupo através do Moodle. A calidade da lingua utilizada, os recursos e estratexias expositivas empregados, así como a clareza e arrumazón dos conteúdos vehiculados deben ser tamen levados en conta polo alumnado neste tipo de actividade.
Recensión bibliográfica	O alumnado realizará unha "Recensión bibliográfica" individual dunha lectura (en formato libro) seleccionada entre a listaxe fornecida polo profesor no inicio das sesións. A correspondente recensión pode ser obxecto de comentario nas aulas e será disponibilizada para o conxunto do grupo a través do Moodle.
Estudo de casos	Comentario e análise crítica de materiais de vario tipo relativos aos conteúdos focalados na materia e ás destrezas que é esperado desenvolver.
Sesión maxistral	Apresentación, desenvolvemento e análise de conteúdos teóricos e procedementais fundamentais para o alumnado atinxir as competencias e destrezas previstas na materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descripción
Traballos tutelados	Ao lado do labor de acompañamento realizado no horario de atendimento marcado polo profesorado da materia, a atención personalizada estará dirixida especialmente (que non únicamente) para o apoio á realización do "Traballo Tutelado". De maneira xeral, cada estudiante ou grupo reducido asistirá polo menos a unha sesión de atendimento previa á exposición do traballo.
Lecturas	
Presentación oral	
Recensión bibliográfica	
Estudio de casos	Para a realización das actividades previstas e a fin de obter unha orientación adecuada, é fundamental que o alumnado comunique de maneira fluída e frecuente tanto os seus progresos como as súas eventuais dificultades. Alén diso, cada estudiante poderá realizar toda clase de consultas en relación ao desenvolvemento do proceso de ensino-aprendizaxe, quer no horario de atendimento quer através do correo electrónico. Esta atención personalizada tamén está contemplada para o alumnado a tempo parcial e con dispensa académica recoñecida, así como para o estudiantado matriculado para se examinar na convocatoria de decembro

Avaliación

Metodoloxías	Competencias	Descripción	Cualificación
Traballos tutelados	A11 A14 A15 A20 B1 B3 B5 B6 B7 B9 C3 C6	Serán avaliados os conteúdos focalados e os resultados do proceso ensino-aprendizaxe canto á consecución dos obxectivos procurados co "Traballo Tutelado". A corrección lingüística, as estratexias e procedementos utilizados tanto para resolver eventuais problemas como para apresentar o traballo serán tamén obxecto de avaliação.	30
Lecturas	A1 A2 A10 A18 B7	Será avaliada a participación informada nas sesións presenciais onde serán abordados tanto os libros de leitura obligatoria como os artigos ou capítulos e libro analisados. Da mesma maneira, serán obxecto de avaliação a qualidade da presentación dos conteúdos específicos, os materiais utilizados e o correcto cumprimento das tareas encomendadas no decurso desas sesións.	20

Presentación oral	A11 B4	Para alén da utilidade da presentación para os propósitos da materia, será avaliada a calidade lingüística, o dominio do conteúdo, a organización e a secuencia expositiva, a clareza e precisión nas exposicións, a interacción co auditorio, o uso do tempo dispoñíbel, a utilización dos recursos tecnolóxicos e, cando for o caso, o traballo en equipa.	10
Recensión bilbiográfica	A1 B3 B5 B8 C6	Na recensión bibliográfica será avaliada a capacidade do alumnado para a lectura analítica e crítica, a corrección lingüística, a clareza expositiva (coherencia e cohesión), a capacidade de síntese, a hierarquización de conteúdos e a adecuación de forma e fondo.	10
Estudo de casos	A1 A26 B1 B4 B7 B10 C3 C4 C6	Será avaliada a participación e o traballo en equipa, a capacidade analítica e crítica, e a adecuación aos obxectivos formulados polos docentes para cada actividade destas características.	30

Observacións avaliación

Todas as actividades deberán ser realizadas e entregadas de acordo cos prazos e os procedementos fixados no cronograma que o profesorado fornecerá ao alumnado no inicio das sesións e pendurará na plataforma Moodle. As actividades entregadas fóra do prazo marcado non serán obxecto de avaliación. Para superar a materia, o alumnado deberá atinxir unha cualificación igual ou superior a 5 puntos sobre 10. Igualmente, na proba mixta deberá obter como mínimo 4 puntos sobre 10, para poder sumar os restantes elementos avaliábeis.

Todas as actividades ou probas deberán cumplir unhas exigencias mínimas de corrección lingüística (ortografía, puntuación, concordancia sintáctica, ausencia de reiteracións, precisión léxica, rexistro formal?); no caso de deficiencias lingüístico-expresivas, estas poderán ser penalizadas na cualificación segundo os criterios que serán publicados na plataforma Moodle no inicio do curso.

Os traballos presentados polo alumnado poderán ser incorporados ao Turnitin, ferramenta para a detección do plaxio así como de traballos previamente presentados nesta ou noutras universidades, incluso polo mesmo/a alumno/a. En caso de que se produza alguma destas circunstancias, poderán ser aplicadas as medidas contempladas nas Normas de avaliación, revisión e reclamación das cualificacións dos estudos de grao e mestrado universitario da Universidade da Coruña (artigo 14.4).

O estudiantado repetidor, a tempo parcial ou con dispensa académica realizará ou entregará as actividades obligatorias nunha data concertada previamente cos docentes. Este alumnado deberá realizar e entregar as mesmas probas e exercicios que o restante e, se non puider asistir ao atendemento, deberá pórse en contacto co profesor a través do correo electrónico no inicio do curso. Aquel alumnado que certifique imposibilidade de asistir ás aulas debe tamén contactar co profesorado da materia.

O alumnado que se apresentar á convocatoria adiantada de decembro terá de contactar previamente co docente responsable da materia e, para a superar, terá de realizar a proba mixta (5 valores), unha recensión bibliográfica (1 punto), un traballo tutelado (2 valores) e aqueles estudios de caso (2 valores) que lle foren encomendados.

Se houber criterios específicos de avaliación para alguma das tarefas propostas, estes serán oportunamente disponibilizados polos docentes através do Moodle e/ou expostos na sala de aulas. Os docentes fornecerán, igualmente, as oportunas instrucións para o correcto desenvolvemento de cada unha das actividades previstas.

As persoas que non superaren a materia de acordo coa avaliación continuada deberán concorrer á oportunidade de xullo. Para superaren a materia nesta segunda oportunidade, @s alumn@s deberán aprobar (5 valores sobre 10) aquelas probas (orais e/ou escritas) marcadas polo profesorado responsable da materia e que serán realizadas na data marcada ao efecto pola Facultade de Filoloxía. Igualmente, deberán ser realizadas satisfactoriamente todas aquellas tarefas non superadas na oportunidade anterior.

Será considerado Non Presentado aquel alumno ou alumna que non se presentar á proba mixta ou que non presentar ningunha das actividades previstas nesta guía.

Fontes de información

Bibliografía básica	<p>1.ANDERSON, B. (1983). <i>Imagined Communities. Reflections on the Origin and Spread of Nationalism</i>. London: Verso</p> <p>2.BOSI, Alfredo (1992). <i>Dialética da colonização</i>. São Paulo: Ática</p> <p>3.BOSI, Alfredo (org.) (1987). <i>Cultura brasileira: temas e situações</i>. São Paulo: Ática</p> <p>4.BUARQUE DE HOLANDA, Sérgio (1995). <i>Raízes do Brasil</i>. São Paulo: Companhia das Letras</p> <p>5.CABRAL, Amílcar (1999). <i>Nacionalismo e cultura</i>. Santiago de Compostela: Laiamento</p> <p>6.CASAS, Arturo (2002). <i>A Teoría crítica da cultura e a planificación dos estudos socioculturais (para ler González-Millán)</i>. Anuario de estudios literarios galegos, pp. 29-387.</p> <p>7.CRISTÓVÃO, Fernando (dir.) (2005). <i>Dicionário temático da Lusofonia</i>. Lisboa: Texto Editores</p> <p>8.ENDERS, Armelle (1997). <i>História da África Lusófona</i>. Lisboa: Inquérito</p> <p>9.EVEN-ZOHAR, Itamar (2010). <i>Papers in Culture Research</i>. Tel Aviv, Unit of Culture Research, Tel Aviv University (acesible en http://www.tau.ac.il/~itamarez/10)</p> <p>10.FREYRE, Gilberto (1943). <i>Casa Grande & Sanzala</i>. Lisboa: Livros do Brasil</p> <p>11.LEITE, Ana Mafalda (1998). <i>Oralidade & escrita nas literaturas africanas</i>. Lisboa: Colibri</p> <p>12.LOURENÇO, Eduardo (1992). <i>O Labirinto da Saudade</i>. Lisboa: Dom Quixote</p> <p>13.MARTINS, Moisés de Lemos; Helena Sousa e Rosa Babecinhas (eds.) (2006). <i>Comunicação e Lusofonia. Para uma abordagem crítica da cultura e dos media</i>. Lisboa: Campo das Letras</p> <p>14.MATA, Inocência (2010). <i>Polifonias insulares. Cultura e literatura de São Tomé e Príncipe</i>. Lisboa: Colibri</p> <p>15.MATTOSO, José (2001-2014). <i>História de Portugal</i>. Lisboa: Círculo de Leitores (vols. V-VIII)</p> <p>16.MEDEIROS, António (2006). <i>Dois lados de um rio. Nacionalismo e etnografia na Galiza e em Portugal</i>. Lisboa, ICS.</p> <p>17.MEDINA, João (2006). <i>Portuguesismo(s)</i>. Lisboa: Centro de História-Univ. de Lisboa</p> <p>18.MOTA, Carlos Guillerme (1977). <i>Ideologia da Cultura Brasileira</i>. São Paulo: Ática</p> <p>19.NATÁRIO, M. Celeste et al (2008). <i>Actas do III Colóquio Luso-Galaico sobre a Saudade</i>. Sintra: Zéfiro</p> <p>20.PETROV, Petar et al (ed.) (2012). <i>Avanços em comparatismo nas lusofonias</i>. Santiago de Compostela-Faro: AIL-Através Editora</p> <p>21.PETROV, Petar et al (ed.) (2012). <i>Avanços em literaturas e culturas africanas e em literatura e cultura galegas</i>. Santiago de Compostela-Faro: AIL-Através Editora</p> <p>22.PETROV, Petar et al (ed.) (2012). <i>Avanços em literatura e cultura brasileiras. Século XX</i>. Santiago de Compostela-Faro: AIL-Através Editora (vol.1 e vol.2)</p> <p>23.REIS, Roberto (1995). <i>Os retos da diferença. Anotações sobre o discurso cultural brasileiro</i>. Rio de Janeiro: Eds UERJ, pp 59-86</p> <p>24.ROSAS, Fernando (1998). <i>Portugal na viragem de século - Língua portuguesa: a herança comum</i>. Lisboa: Pavilhão de Portugal - Expo 98 e Assírio e Alvim</p> <p>25.SALINAS PORTUGAL, Francisco (1990). <i>Entre Próspero e Caliban</i>. Compostela: Laiamento</p> <p>26.SALINAS PORTUGAL, Francisco (1994). <i>Rosto negro. O contexto das literaturas africanas</i>. Santiago de Compostela: Laiamento</p> <p>27.SALINAS PORTUGAL, Francisco (2005). <i>Literaturas Africanas en lengua portuguesa</i>. Madrid: Síntesis</p> <p>28.SODRÉ, Nelson Werneck (1996). <i>Síntese de História da Cultura Brasileira</i>. Rio de Janeiro: Civilização Brasileira</p> <p>29.THIESSE, Anne-Marie (1999). <i>A criação das identidades nacionais</i>. Lisboa: Temas e Debates</p> <p>30.TORGAL, Luís Reis et al (2008). <i>Comunidades imaginadas: nação e nacionalismos em África</i>. Coimbra: Universidade de Coimbra</p> <p>31.UNIVERSIDAD DE CADIZ (). <i>Periférica. Revista para el análisis de la cultura y el territorio</i>. http://www.uca.es/web/actividades/periferica/index_html</p> <p>32.YURKIEVICH, Saúl (1986). <i>Identidad cultural de iberoamérica en su literatura</i>. Madrid: Editorial Alhambra.</p>
---------------------	--

Bibliografía complementaria	<ul style="list-style-type: none"> - BARRETO, António (coord.) e PONTES, Joana (realização)) (2007). Portugal, um Retrato Social. Lisboa: RTP (vols. I-VII) - BENDASSOLI, Pedro (coord.) et al (2009). Indústrias criativas no Brasil. São Paulo: Atlas - CARNEIRO, R. et al (2000). Indústria de conteúdos culturais em Portugal. Lisboa: Grupo Forum-Ministério de Economia - FEATHERSTONE, M (1995). Cultura de consumo e pós-modernismo. São Paulo: Studio Nobel - LOPEZ, Vítor (). Língua (vidas em português). http://www.youtube.com/watch?v=b7cliiHmFl8 - MARTINHO, Ana M. Mão-de-Ferro (2001). Cânones literários e educação. Os casos angolano e moçambicano. Lisboa: Fundação Calouste-Gulbenkian - PETROV, Petar el al (ed.) (2012). Avanços em ciências da linguagem. Santiago de Compostela-Faro: AIL-Através Editora - PRADO JUNIOR, Caio (1999). Formação do Brasil Contemporâneo. Rio de Janeiro: Brasiliense - RED BULL MUSIC ACADEMY (2006). Lusofonia, a (R)Evolução. http://www.youtube.com/watch?v=h9hyOBypsBw - SARAIVA, António José (1996). A Cultura em Portugal. Lisboa: Gradiva (vols.I-II) - VENÂNCIO, José Carlos (1996). Colonialismo, antropología e lusofonias repensando a presenza portuguesa nos trópicos. Lisboa: Vega <p>O profesorado fornecerá ao longo do curso material bibliográfico complementar e outros recursos específicos para cada asunto focado. Será de leitura obligatoria para todas as persoas matriculadas o libro Entre Próspero e Caliban. Literaturas africanas de lingua portuguesa (Francisco Salinas Portugal: Santiago de Compostela: Laioveneto, 1999). Xuntamente con este libro, as persoas que cursaren a materia deberán ler máis dúas obras seleccionadas de entre unha listaxe fornecida polo profesor no inicio das sesións. Unha das dúas obras será obxecto da recensión bibliográfica.</p>
-----------------------------	---

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Materias que se recomienda cursar simultaneamente

Materias que continúan o temario

Observacións

Para o alumnado de mobilidade (programa Erasmus ou outros) poder acompañar correctamente a materia será preciso ter o nível suficiente (recoméndase un mínimo equivalente ao nível B2 do Cadro Europeu) de comprensión e expresión, tanto oral como escrita, en calquera variante galego-portuguesa. Todas as cuestiós non contempladas explicitamente neste guía ou as eventuais dúbidas en relación co desenvolvemento da materia serán resolvidas polo profesorado no seu horario de atendimento, nas sesións presenciais ou no correo electrónico que figura no lugar correspondente deste documento.

(*)A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías